

Šefik Baraković*

MJESTO I ODREĐENJA FENOMENA AUTORITETA U GRAĐANSKOM RAZVOJU

SAŽETAK

Građanski autoritet determinira građanska produkcija i građansko konstituiranje političkih, kulturnih, ideoloških i ekonomskih odnosa. Pojedini stadiji građanskog razvoja dinamičnom intenzifikacijom određuju objekt, odnosno odnos autoriteta. Građanski dinamizam, također, potaknut je racionalnim mjerilima, ali njegovo konkretno ostvarenje zadobiva instance iracionalnosti. Većim stupnjem omogućavana građanska svrsishodnost jača ulogu i produkciju građanske iracionalnosti, a u determiniranju građanskog perspektivizma njene funkcije se intenziviraju. Ti aspekti i relevantno usklađivani građanski parametri direktno strukturiraju fenomen građanskog autoriteta i on je dominantno produkt određenja i omogućavanja ovih tendencija.

Građanski autoritet, pogotovo, ima odgovarajući aspekt prisile koju sačinjava uspostavljanje težišnog objekta autoriteta! Historijska analiza fenomena autoriteta nam pokazuje da se tretman autoritativne volje modificirao i da je odnos koji se u objektu autoriteta izražavao i uspostavljao upravo bio određen uticanjima obavljanim autoritativnom voljom.

Građanski odnos autoriteta specifičan je po karakteru izgradnje i formiranja autoritativne volje! Ova volja sublimirano izražava konkretno funkcionalizirani odnos građanske svrsishodnosti, a unutar uticanja definiranog građanskim razvojem ona se stvara i određuje kontinuitetom, kojega karakterom ostvarivanog napretka održavaju odlučni građanski principi i mjerila u integrativno postignutoj legitimaciji unapređivane materijalne i duhovno-idejne građanske osnove. Zbog toga i odnos građanskog autoriteta strukturiraju zahtjevi prominentne građanske perspektive, a njih bitno određuju producirana svojstva, oblici

* Prof.dr., Pravni fakultet Univerziteta u Zenici.

manifestiranja i funkcije implicirane iracionalnosti. Odnos građanskog autoriteta suštinski objektiviraju determinante karakterizirane stadijem konkretnog razvoja i tzv. prosperitetom građanske nomenklature potvrđivane i osiguravane slijedenjem ostvarivanog prednjačenja, građanskom zakonitosti i neprikosnovenom građanskom svrsishodnosti.

Ključne riječi: autoritet, građanski autoritet, odnos i objekt autoriteta, autoritativna volja, priznanje, građanski karakter, građanska svrsishodnost, implikacija iracionalnosti, građanski prosperitet.

Zanimanje fenomenom građanskog autoriteta u prvi plan postavlja pitanje karaktera i suštine održavanja, stvaranja i ostvarivanja, građanskih političkih procesa i odnosa. Jasno je da te procese i odnose omogućuje dinamika građanske perspektive, što će reći da strukturirano objektiviranje načina i konkretnih implikacija te perspektive podržava i odnos bitnog građanskog autoriteta. Građanska perspektiva performansama liberalno-građanskih sudionika sinhronizira dinamiku vlastitog održavanja i činjenica valoriziranog pojedinačno-građanskog uspjeha uključuje državno-nacionalne težnje samih sudionika u liberalno-građansku općenitost. U ovom smislu ne treba zanemariti da su osnovne protivrječnosti građanskih sudionika podstaknute artikulacijom njihovog kulturno-civilizacijski stvaranog generičko-historijskog hoda, gdje su različito formirana njihova građanska mjesta determinirana građanskim uspjesima i mogućim virtualnim uslovima uticanja pravcem potvrđivane prednosti. - Putem općenito dominantnih prednosti strukturiraju se građanska mjerila da bi ona došla do izražaja u sadržajima postizanih uspjeha pojedinačnih aktera, a ovi sadržaji omogućuju, stvaraju i unapređuju građansku perspektivu, relevantno prilagođavaju i usmjeravaju građansku dinamiku. U strukturiranom liberalno-građanskom poretku različita pozicioniranost pojedinih sudionika ostaje agens bitan za dinamiku i jedinstveno doprinosi i osigurava činioce uticanja u procesu stvarane ekonomske zavisnosti.

Sam apelativ pojma autoriteta u konkretizacijama širi obim upotrebe i korištenih značenja! Sa odgovarajućim atribucijama formira sintagme preciziranih određenja, upućuje na brojna područja kulture, društva, političke i ekonomske djelatnosti i posebno sadržaje isključivog građanskog legitimiteta.

Građanski autoritet, neodvojiv od građanske dinamike, inherentan je motivu zahtijevano postavljenih i ostvarivanih kompetencija sudjelovanja u izgradnji građanskih odnosa. Bilo da se radi o stvaranju odgovarajućeg građanskog uticanja, o težnji da se ono postigne ili poboljša participiranje u njemu, obilježja građanskog autoriteta posreduju te procese. Procesima liberalnog građanskog društva producirane osnove kojima se određeno uticanje pojedinih sudionika ustrojava postaju građanski afirmirane i priznate u funkcionalnim determinantama

omogućenog stvaranja moći. Racionalni motivi strukturiraju konkretno uključivanje građanskih aktera u proces omogućavane dinamike građanskog razvoja, a tim putem zadobivenu moć podstiče i ostvaruje potencijal stvorene iracionalnosti. Isticanim manifestiranjem provodeći mehanizmi racionalnih kriterija omogućuju građanske pojave, a stvarani fakticitet moći upravljan konstitucijom iracionalnosti predmnijeva građansku funkcionalnost. U sastavne elemente unapređivanja građanske funkcionalizacije ulazi odnos odgovarajuće strukturiranog građanskog autoriteta i ta funkcionalizacija podstiče odlučnu upotrebu sredstava i kriterija određenih na iracionalnosti! Karakter tih procesa i vladanja intenzivira općenitu strukturu građanske koherencije, te uvjerljivo potvrđuje da građanska svrsishodnost tim putem povećava udio u procedurama i postupcima ciljeva fiksiranih stanja. Građanski uslovi koji objektivno omogućuju da se prethodno fiksira anticipiranje „unutarnje građanske svrsishodnosti“, a nakon toga postupak vlastitog zatvaranja opravdava sveukupno stvorenu zbiljnost, taj put obavljanja produkcije i determiniranja stvarnosti sublimirano funkcionalizira fakticitet odnosa građanskog autoriteta. Ovi uslovi prikladno osiguravanjem načinima i kontekstom artikulacije protivrječnosti, također, omogućuju da se ambijent stava i odnosa građanskog autoriteta razvija i ostvaruje snagom i sposobnosti uvjeravanja da on funkcionalno zalaže težnje, iznalazi potencijal izvjesnosti, da tzv. stvaranjem izvjesnosti nadjačava moć fatuma, a time se neminovno aktualizira koncept odgovarajuće postavljenog i definiranog autoriteta i on sam se funkcionalno osnažuje u razrješavanju postojećih teškoća i protivrječnosti. Građanski autoritet, legitimiran građanskom funkcionalnosti, strukturira zbiljske historijske odnose sudionika građanskog društva i doprinosi formalno-pravnim, praktičnim ili virtualnim priznavanjem omogućavanju konsolidiranja određenih ponašanja, izazova, te različito konstituiranim potrebama određuje i odgovarajuće usmjerava obrasce kulture i tradicije.

Tematiziranje i ispitivanje fenomena autoriteta u građanskom razvoju uvažava principe i odrednice uspostavljene strukture građanskog omogućavanja odnosa, unutar kojih se provodi i ostvaruje nadređivanje građanskog procesa, uključujući i komponente građanskog dinamizma i konsekvencije kontinuiranog stvaranja i postavljanja historijskom

artikulacijom njegovih učinaka. Na taj način sagledavanje fenomena autoriteta polazi od cjelovitog fundiranja građanskih odnosa, implicirane pravne jednakosti i ekonomske zavisnosti, konkretno razvijenog stanja u području građanske klime, a u formiranju psihičkih procesa strukture i odnosa autoriteta odlučujuće značenje dobivaju agensi upravljani na autoritativne poticaje. Bez sagledavanja cjelovitog načina formiranja historijsko-kulturne građanske svijesti, uticanja koja su se iznimnom postojanošću i definiranom uvjerljivosti ostvarila u funkcijama duha, strukturirala karakterna svojstva jednog naroda, odnosno nacije, nije moguće izvesti relevantnu i pouzdanu analizu, istražiti zadovoljenja potrebnih i neophodnih uslova što aktualno povezuju omogućavanu historijsku predaju sa njenim inkorporiranjem, provođenjem, postavljanjem potvrđivanja same ispravnosti putem osnove uspjeha. Ovim područjem događanje vuče svoje korijene, odnosno granice u pragmatizmu. U post-liberalnom periodu izgrađivanim uravnoteženjem interesa pojedini građanski postupci u poprištu ekonomske zavisnosti, zadobivajući kredibilitet iz ujednačenog potencijala građanske svrsishodnosti, manje su upućeni na takmace građanskih struktura, a imaju trend izraženijeg podređivanja direktnoj građanskoj zakonitosti. Pravila organizovanja određivanih građanskih stupnjeva nisu karakteristična samo po osnaženoj podršci vladajućim, već i po projiciranju dominantnih interesa kao primarno uspješnih, a kriteriji tako uspostavljanje respektabilnosti ujedno ih čine opravdanim. - Interesi post-liberalnog vladanja građanskim odnosom reguliraju omogućavane tokove i „načinom vlastitog zatvaranja u nepobitnost radi neprikosnovenosti“ usmjeravaju podršku sistemu konceptualiziranom kao „prilagođavanje sredstava svrhama“.

U građanskom ambijentu opredjeljivanje, ponašanje i djelovanje pojedinca uokviruju konkretno izgrađivana vrijednosna mjerila determinirana političko-pravnom organizacionom strukturom provedenih mogućnosti građanskog *etablismana*. Imajući u vidu da ovaj tip građanskog *etablismana* slijedi autoritativna volja, inter-personalno tretiran stav i odnos građanskog autoriteta poglavito se oslanja na obilježja producirane općenitosti posredstvom njihna individualno stvarane afinitete pojedinca. Svojstva građanskog autoriteta podređena su

području dominirajuće zakonitosti građanskog procesa i ovaj autoritet, njegovo mjesto, funkciju i karakter, valja sagledavati i tretirati cjelinom i historijskih i građanskih odnosa.

Formiranje građanskog autoriteta, shodno njegovim relevantnim aspektima i prihvaćenim određenjima, producira, stvara i historijski afirmira općeniti motiv generiran tvorevinama kulturno svrsishodnih odnosa postojanja pojedinca. Pokrenut političkim pravima i slobodom, pravnom jednakošću pojedinca i nacionalnih identiteta, građanski autoritet konkretizira ekonomsku zavisnost i podstiče kontekst konstituiranja odnosa građanske svrsishodnosti u središnje kumuliranom nasljeđu inherentnom strukturi etnikuma. Brojni oblici i značenja toga strukturiranja došli su do izraza u omogućenim građanskim manifestacijama, bez razlike u kojim nivoima građanske aprobacije, kojom snagom je tipična građanska zakonitost postajala sudionik uključivanju određenih građanskih konstitucija. U periodu liberalizma građanskog društva putem nacije i nacionalnosti konkretno razvijani objekt građanskog autoriteta, specifično karakteriziranim odrednicama, rasporedom stvaranih, omogućavanih i artikuliranih pozicija i mogućih uticanja, suponira način određenog sudjelovanja u determiniranju građanskih protivrječnosti. U ovom smislu koncept građanskog autoriteta posreduje, ali i, odgovarajuće izgrađivanom kulturom i tradicijom, stvaranim i afirmiranim građanskim okolnostima, vezuje producirane antagonizme, politička i ideološka sučeljavanja, u poziciju i afinitet vlastito osnaženog građanskog mjesta. Također, putem omogućavanih građanskih svrha on osnaživanje vezuje za prilagođavanje građanskim zakonitostima i građanskom interesu. Građanski interes na prikladno reverzibilan i nerijetko apokaliptičan način određujuće razvija i diferenciranom mjerom determinira građansko postojanje pojedinca.

Stav i odnos autoriteta Robinsonu je tuđ i nepoznat!

Sukladno historijskom, društveno-kulturnom i civilizacijskom razvoju, vladajućim vrijednosnim i ideološkim kriterijima pojedini aspekti i aktualizacija građanskog autoriteta dobivali su odgovarajuće značenje i funkciju. Građanski autoritet ima relevantnu legitimaciju uvažavanjem „ispravnosti legaliteta“, uvijek obezbjeđivanog mjerama i

važecim dominantnim politickim i ideoloskim vrijednosnim kriterijima. On, utemeljen na dimenziji implicirane gradanske prinude i etablirane gradanske svrsishodnosti, bitno se razlikuje od autoriteta proisteklog na pukoj tradiciji, stvaranom, ostvarenom i oblikovanom ugledu na osnovama inter-individualne kulture uticanja i respektabilnosti. Autoritet po ugledu ne proističe iz gradanski funkcionalizirane prinude i njenih mehanizama; gradanski autoritet slijedi principe formirane odnosom gradanskog nadredivanja i u tom pogledu sadržajno artikulirana priznanja u tipu određene vlasti, odnosno ostvarivane moći. Gradanski autoritet utoliko omogućuje strukturiranje i funkcionalizaciju gradanskih procesa i odnosa, a unutar dominantno postizanih ciljeva i interesa recipira uspostavljene standarde.

Gradanski autoritet generirano podržavanom politickom organizacijom nameće legitimitet društvu i individualnosti pojedinca, a ideoloskom funkcionalizacijom enkodira područja i aspekte gradanskog uticanja. Ova uticanja formiraju gradanski identitet i karakteristično intenziviraju mjesto i funkciju implikacije iracionalnosti. „... vjera u autoritet obrazuje u historiji dijelom produktivnu, dijelom ograničavajuću ljudsku pogonsku snagu.“¹

Razvoj liberalne perspektive gradanskih kulturnih i civilizacijskih odnosa sistematično pomjera osnovu i gradi ambijent otvaranja prostora putem kojeg upotreba raspoložive moći dominacije može da vrijedi za sopstveno opravdanje. Područje liberalnih gradanskih težnji stanovito određuje kontekst konkretno postojećih historijsko-gradanskih snaga na način da te snage određuju „zalaganje i namjere pojedinaca i gradanskih struktura“ u projiciranju planova kojima se zadovoljavaju aspekti gradanskih svrha. Upravo dinamizam gradanske perspektive, uspostavljajući važenje principa zrelog liberalizma i post-liberalizma, utvrđuje uslove ostvarenim, unapređivanim i omogućavanim implikacijama putem kojih brojni oblici relativiziranja, odnosno apsolutiziranja ideoloske gradanske svijesti mogu zadobiti funkciju i priznanje opravdanja protivrječnosti proisteklih formiranim smjerovima

¹ M. Horkheimer, *Gesammelte Schriften Band 3.*, Fischer Taschenbuch Verlag, Ffm, 1988, 357.

negiranja, prakse iracionalne djelatnosti, uništavanja u različitim sferama života, kulture i civilizacije. – Građanski subjektivitet u periodu post-liberalizma i globalizacije omogućuju moći sadržajno protektirane ideološkim interesom dominacije i podržane objektivitetom faktičke mogućnosti relativiziranja ili apsolutiziranja, kao pronađenim opravdanjem, izražavanjem i obavljanjem povezanosti sa funkcionalizacijom građanske svrsishodnosti.

Sublimiranje kulturnih i civilizacijskih, općenito historijskih, odnosa određuje koncepte, afinitete, konkretne snage historijskog trona pojedinih etničkih i nacionalnih struktura, a građanska supremacija usmjerava njihove projicirane težnje, namjere i zalaganja u načinima i mogućnostima odgovarajuće uspostavljanje perspektive. Ti načini i mogućnosti inkorporiraju kako sferu materijalnog, tako ne manje određuju refleksije aktualiziranja značaja historijsko-duhovnog događanja i postojanja. Duhovno postojanje učvršćuje afirmirani interes baštinenj otjelovljenom tradicijom da bi, uz ostali raspored mogućnosti i uticanja, postavljenim objektiviranjem svojim produktima ova tradicija omogućavala način prihvaćanja, spoznavanja i sagledavanja savremenih građanskih prilika i političkih i društvenih odnosa. Ova objektiviranja mogu agenturama moći imati profile da su dominantno podložna sklonostima ideoloških interesa, te pravcem sadržaja nadređivanja i programiranim načinima i oblicima pronalaženja i potvrđivanja težnji subjektiviteta razvijati svijest o historijskom identitetu. Ovinežnje, zbog toga, određenim izrazima iziskuju nadzorom kontinuirano usmjeravanje, uslovljavano podsticanje - izgradnju svijesti o isključivosti legitimiranog identiteta, te cenzurom stvaranu i omogućavanu predaju u izgradnji građanske kulture. Način ovim putem oposredovanog građansko-kulturnog identiteta konstituira dovoljno prikladne i prostrane mogućnosti i raspolaganja da podrži i afirmira iracionalnost negiranja uključenog u vlastiti interes perspektive provođenja i omogućavanja građanske zavisnosti.

Pravac historijskog političkog, kulturnog i uz to ideološkog razvoja aktualizirao je i doprinio da fenomen građanskog autoriteta zadobije specifičnu građansko-historijsku poziciju i funkcionalno značenje. Građanski autoritet dosljedno sistematičnosti i funkcionalnosti

građanskog razvoja involviran je u strukturiranje građanskih odnosa i, premda je određen njihovim aktualiziranim implikacijama, njegovi osnovi postojanije sežu u historijske korijene i u legitimitet tim putem ostvarivane i afirmirane kulture, običaja, u građansku tradiciju, tzv. isticano pravo, morali prilagođavanjem učvršćuju samu građansku funkcionalizaciju. U osvit novog vijeka period Reformacije historijski je podržao opredijeljene građanske odnose, koji će buržoaskim revolucijama zadobiti pravne i političke mogućnosti, a građanski autoritet te mogućnosti unapređuje. Reformacija je dala smjer vrijednostima građanskog razvoja i taj razvoj je učinio zaokret u odnosu na srednjevjekovnu skolastiku, teološku dogmatiku i ortodoksiju. Artikulacija tih vrijednosti strukturirana je opredjeljenjima i stanovištima protestantizma! Od ovog perioda građanski autoritet postaje aktualan, doprinosi opredmećivanju i svrsishodnosti građanskog razvoja. Sudjelovanjem u konkretnom omogućavanju oblika građanskog društva građanski autoritet vrši simbiozu historijski održanih determinanti i relevantno afirmiranih ideoloških vrijednosti unutar koncipiranih, fiksiranih ili eventualno postignutih i zadovoljeno potrebnih i neophodnih uslova građanski opredjeljivanog događanja. Period zrelog liberalizma, a pogotovo svojim građanskim značenjem post-liberalizam, pruža mjerodavniji uvid u obim intenzivirane izgradnje građansko-historijskih odnosa, u karakter i način njihove građanski svrsishodne funkcionalizacije i institucionalizacije putem ideološki i politički ostvarivane djelatnosti.

Autoritet *per se* određuje odgovarajuće posredovano, odnosno ostvareno uticanje zasnivano objektiviranim odnosom postojeće ili virtualno definirane perspektive i tim planom postavljeno tretiranje pojedinca, instituta, struktura, odnosno ustanova. Zajedno sa važećim vrijednosnim principima i kriterijima težnje u izgradnji građanskih odnosa, kulturnih potreba i interesa upućuju na priznanje i odgovarajuće prihvaćanje autoriteta i tim putem se stvara, intenzivira i omogućuje konkretiziranje strukturiranog pozitiviteta općenitosti. „... ljudski načini reakcije ... Njima pripada svaki korak svjesne i nesvjesne saodređujuće sposobnosti pojedinca da se uvrsti i svrsta, svojstvo da u mišljenju i djelovanju afirmira postojeće odnose kao takve, da živi u ovisnosti od

postojećih poredaka i tuđe volje, ukratko autoritet kao znak cjelokupne egzistencije.²

Brojni su načini manifestiranog izražavanja autoriteta, kako onog oslonjenog na respekt uvjerljivosti o zbiljskim vrijednostima i provjerljivosti saznanja, autentičnim afirmiranjem nepatvorenih društvenih vrijednosti, principa i kriterija individualiteta, tako i onog utemeljenog u viziji stipuliranih pretpostavki akceptiranih prilagođenom ideologijom i usmjeravanih odgovarajućim rješenjima i projekcijama dogmatiziranja.

Također, izgrađivanim, razvijanim i upravljenim uslovima kumulirane iracionalnosti odnose građanskog autoriteta određuju dominantno dobiveni inputi od činilaca prevladavajuće i primarno provedene građanske moći. Implikacije samog negiranja i nepriznavanja ne legitimiraju izvornu suštinu autoriteta! Ako ove implikacije mogu uzimati neke od funkcija autoriteta *per se*, njihov ustanovljeni karakter se izvjesno izopačava, manifestno se instrumentalizira i uvodi u građanski konceptualizirani i funkcionalizirani fenomen autoriteta. Građanski autoritet ustanovljavaju stanovito izgrađenom kulturom afirmirane, tradicijom unesene, materijalnim, duhovnim i ideološkim akceptiranjem producirane i omogućavane, odgovarajuće općenitosti. Konstituirane vrijednosti i mjerila određena da u svoje okrilje unesu bilo koja aktualizirana događanja, protivrječnosti, antagonizme građanskog društva, da znamenjem prilagođavanja tokovima građanske svrsishodnosti podare vlastiti pečat i izgled valjane ideološke reputacije, ili dirigizmom strukturiranu uputu, sugeriraju određeno držanje i ponašanje pravcem odgovarajućeg građanskog ekonomskog i političkog oblika razvitka. Aspekti negiranja i nepriznavanja, iako ne čine niti uslovljavaju objekt autoriteta mogu određenim težnjama, potrebama, motivima, izgrađivane kulturne tradicije po sebi poprimati i zadobiti funkciju uravnoteženja, imati zaštitu i skrovište etabliranog mistificiranja. Tim putem transformirani aspekti izražavaju održivost – podnošljivost kulturne i civilizacijske klime i ulaze u konstituciju određenja historijskih tradicija, etničkih ili nacionalnih identiteta. Mjerodavnim legitimitetom

² *Ibid*, 357.

ova ostvarenja konstitutivno resorbuje građanski politički i ideološki oblik, a tim strukturiranjem može način negiranja i nepriznavanja da odgovarajuće bude uključen u svojstva i težnje građanske dominacije. Kao historijske građanske činjenice i, ovim putem ostvarenja građanske općenitosti, svojom artikulacijom negiranje i nepriznavanje imaju jedini ideološki izraz i manifestiranje sadržajno podržano fiksacijom i javno predvođeno autoritativnom, odnosno autoritarnom voljom. Određenja, kojima evidentno hoće da se izrazi tzv. trpljenje, koja nude ili nameću „izlaz iz nesuglasja“ imaju razrješenje u postupku prevashodnog prilagođavanja, N.B. programiranog izopačavanja pojmova. Postizanje na takav način uravnoteženja, tj. spokojstva oslonjenog na amortiziranje, čak u fikcijama, kombinira se i projicira prokurom pojmova i sintagmi, kako je to ingeniozno postavio i ustanovio T.W. Adorno, putem iznimno autentičnog ideološkog žargona.

Kompleks ovako definiranih obilježja postaje ultimativni suplemenik odgovarajućeg načina navodnog razrješavanja negiranja i iracionalnosti, a faktički, neupitno, on pronalazi lajtmotiv u „neautentičnosti“ postojanja, na način radikaliziranog obavljanja protuživotnih ambicija. Proistekla frustracija, kao produkt građanski razvijene situacije nepodnošljivosti i teret postojanja, pokušava se razriješiti traženjem izgovora za izlaz u kombiniranju o krivcu. „Autoritet kao afirmirana zavisnost može odatle ne samo značiti napredne, odgovarajućim interesima sudionika pogodne odnose razvoju ljudskih snaga, nego i utjelovljenje vještački podržavanih, davno lažno nastalih društvenih odnosa i predstava, koje su stvarnim interesima općenitosti suprotstavljene.“³

Razvoj građanskog državno-nacionalnog stvaranja i produkcije odnosa bitno je određen svojstvima i obilježjima ustrojavane dinamike i primarno ostvarivanim uspjesima pravovremenog proširivanja toka građanskog potencijala. I s obzirom na početni karakter odvijanja građanskog društva, a reakcijom na srednjevjekovni poredak, posebno su razvijana uporišta i kriteriji, postulati, obrisa racionalnosti. Svojim sistemom građanske produkcije odnosa razvijani dinamizam ubrzo je

³ *Ibid.*, 360.

dokazao da inkorporira funkcije „nevidljive ruke“, da tretiranje i priklanjanje sagledavanju isključivosti racionaliteta građanskih odnosa ne održava spoznajnu relevantnost, te svojom nepotpunošću i nepouzdanim opserviranjem gradi uporišta plauzibilna građanskoj ideologiji. Historijska stanovišta filozofskog i teorijskog profiliranja racionalizma niti mogu, niti određenim valorizacijama se smiju dogmatizirati, odnosno ne mogu se prihvatiti teorijska pretendovanja sklona zalaganju za respekt jedino vječnih istina i shematiziranih uputa. - Nove tendencije iziskivale su objektiviranja koja su najmanje trebala da održavaju ukrućivanje i nepromjenljivost! Karakter produciranog dinamizma tih tendencija ustrojavao je građansku svrsishodnost i njome nošeno, afirmirano funkcionaliziranje implikacije iracionalnosti! Agens implicirane iracionalnosti postoji i djeluje na način usmjeravanog procesa građanske svrsishodnosti! Građanski razvoj neodvojiv je od omogućavanja i napredovanja ovog agensa. Utvrđivanje načina iliti ostvarivanja stupnja kojim ovaj agens podređuje, manifestira, izražava i potvrđuje svoje latencije upravo je parametar građanskog razvoja, prije svega razvijanjem dominacije koja se podupire građanskom svrsishodnosti.

Građanski autoritet održava funkcionalizaciju i etablira se unutar procesa i perspektive omogućavane građanske svrsishodnosti. Ovim omogućavanjem producirani aspekti latentnih uticanja osnovni su sadržaji putem kojih se građanski autoritet izgrađuje, profilira i zadobiva vlastitu egidu. Legitimnost i forme ostvarivanja ovih aspekata valja, utoliko, „iz njih samih“ spoznavati da bi relevantnost sagledavanja autoriteta dobila prikladno mjesto i značenje.

U liberalnom poretku ostvarivani tok intenzivirane moći strukturira građansko uticanje, a ono je uvijek produkt diferenciranog potencijala omogućavanog uspjehom građanskog prednjačenja. S druge strane, određenim aspektima neosigurani, odnosno ispušteni liberalni dinamizam konkretnog državno-nacionalnog sistema rezultira izostajanjem i onemogućujućim reperkusijama. U liberalnom dinamizmu uslovi u jednom pogledu „ispuštenog“ razvojnog uravnoteženja konkretne građanske strukture negativno se referiraju na funkcije njenog napretka, sukladno snazi kojom se dinamizam općenito težio projicirano afirmirati ili kojom je postavljao programirane ciljeve. Neosporno je da

uslovi razvojne građanske dinamike vlastitih struktura najodlučnije determiniraju pretenziju zadobivane podrške! Učinci za građansku konsolidaciju ovih struktura su slični, bilo da postavljenim trendom nisu postigli zahtijevano ujednačavanje i usklađivanje, ili da nisu blagovremeno osigurali vlastite aspekte unapređivanog razvoja. To su svakako produkti negiranja, instrumenti faktički izvjesnog ispuštanja, odnosno zaostajanja u stvaranoj neprikosnovenosti građanske dinamike. Sadržaj i obim negacije, ostvarivan uvećanim dinamičnim razvojem, dovodi do građanske osnove, ambijenta zadobivenih svojstva, vrijednosti i performansi putem kojih se jedinstvenije postiže upravljanje građanske svrsishodnosti. U ovom smislu pretpostavke građanskog autoriteta se prilagođavaju i usklađenije mijenjaju! Ambijent liberalizma građanskog društva, po prilici i konkretnim mogućnostima, također, održava tradicijom sticane i kulturom stvarane i omogućavane tvorevine. Istodobno, razvijana građanska svrsishodnost liberalnog poretka određuje perspektivu građanskih struktura i njihov se identitet građanskim procesom pomjera, poprima preobražajem odgovarajući oblik pokretljivosti. Njihov identitet sjedinjeno omogućuje liberalni građanski dinamizam sa obilježjima sticanim etničkom kulturom i tradicijom i obavljanjem koje strukturiraju same nacionalne mogućnosti. – Liberalno-građanskom strukturiranju općeg plana doprinose i odgovarajući efekti proistekli iz neosiguranih aspekata razvoja građanskih identiteta, a i one protivrječnosti iskalkulirane nacionalističko-političkomi ideološkom pretenzijom hegemonizma, planom dominacije i projicirane isključivosti.

Svojim rezultatima građansko teorijsko uopćavanje podržava prosperitet građanskih odnosa! Sagledavanje tih odnosa tek u funkciji građanskog prosperiteta legitimira poredak građanske neprikosnovenosti, daje prostor i direktno potvrđuje režim građanskih mjerila, a ona daju pečat odgovarajućoj prirodi građanskih odnosa, nadređivanju i dominaciji. Od perioda zrelog liberalizma u građanskoj produktivnosti i građanskim odnosima konjunktura uspjeha naglašenije i obuhvatnije dinamizira komponente iracionalnosti. Martin Heidegger spominje da su podjednako nepouzdana, nedostatna sagledavanja koja hoće da „evidentnost“ osjećanja apodiktički obezvrijede prema izvjesnosti nekog teorijskog spoznavanja suštog Postojećeg i ona krivotvorenja fenomenâ

koja ih odguruju u refugij Iracionalnoga. U tom pogledu Heidegger dodaje „Iracionalizam – kao pandan racionalizmu - govori samo razroko o onome za što je potonji slijep“.⁴ Hegel u Enciklopediji filozofskih znanosti podsjeća da u djelu analiza preobraća konkretno u apstraktno!

Autoritativna volja ove ambicije konkretizira, iznalazi, procjenjuje i osmišljava oblike i zahtjeve prilagođavanja principima aktualizirane liberalne tendencije, načine usmjeravanja i provođenja frivolnosti. Autoritarna država je čedo legitimnih procesa determiniranih i jedinstveno omogućavanih građanskim motivima, a Fromm je metodama i instrumentarijem analitičke socijalne psihologije proveo istraživanje karakternih crta i svojstava ličnosti, društvenog individuuma i građanskog pojedinca. Pored drugih nedvojbenih socijalno-psiholoških istraživačkih rezultata afirmiranih na povezanosti, spojevima razvoja ličnosti sa sklopovima građanskog miljea, Fromm svojim nalazima utvrđuje sadomazohistički karakter „ovisno o tome je li mu objekt netko tko je jači ili slabiji.“⁵ Ovom analizom Fromm rasvjetljava i naglašava da su implikacije ovog karaktera prezentne u određenjima građanskog autoriteta. Unutar moći građanske tendencije usklađuje se objekt građanskog autoriteta momentima nametanja zavisnosti i slijeđenja! Objekt građanskog autoriteta strukturira tzv. subjekt autoritativne volje i u tom samom odnosu recipijenta. Zrelim liberalizmom i post-liberalizmom uznapredovana građanska svrsishodnost reverzibilno mijenja karakter i legitimaciju prinude nametanjem akterima i sistemu izgrađivanog objekta autoriteta način provedbe prilagođavanja, tj. zahtjeva slijeđenja i njegovu besprijekornu podršku. Odgovarajuće razmatrajući odnose autoritarnog tipa i karakteristične aspekte njihovog odvijanja i omogućavanja, fokusiranjem na odnos podređenosti i konkretnu ambiciju da se rang podređivanja umanja ili funkcionalizira, odnosno nezavidna pozicija poboljša, Adorno govori o uzurpatorskom kompleksu. Instance građanske satisfakcije i izgrađena mjerila ideološke regulacije uređuju političke odnose sistema građanskog društva i unutar izražavanja „autoritativne volje“ postaju aspekti bitnog sadržajnog

⁴ M. Heidegger, *Bitak i vrijeme*, Naprijed Zagreb, 1985, 155.

⁵ E. Fromm, *Autoritet i porodica*, izdavači „Naprijed“ ITRO Zagreb, „Nolit“ IRO Beograd, „August Cesarec“ IITRO Zagreb, 1984, 82.

odnosa autoriteta. - Specifično strukturirani građanski uslovi i njima omogućeni interesi opredjeljuju podlogu organizaciji i upravljanju autoritativne volje pravcem autoritarnosti!

Građanski autoritet izgrađuju principi nadređenosti i potčinjavanja perspektivom izbalansirano produciranih i afirmiranih kriterija i argumenata konkretno razvijanih odnosa građanske tendencije. U projiciranju građanske perspektive sistem građanskog društva intenzivira forme neumitnog slijeđenja i omogućavanja determinanti dominacije. Intenzivirani građanski *etablisman* kooptira snagu većeg podsticanja i stimuliranja objektiviteta građanskog potencijala i favorizira razvijenije ostvarivane građanske odnose.

Uvećani građanski potencijal mijenja uslove kojima se manifestiraju građanski principi, a sa svoje strane reverzibilni sadržaj unapređuje omogućavane forme iracionalnosti, odnosno implicirane građanske moći. U građanski izgrađenim i osnaženim uslovima, proširenog i efektuiranog građanskog uticanja, funkcionalizacija implicirane iracionalnosti podržava, afirmira i strukturira ostvarenje poglavito građanskih mjerila autoriteta, a sužava i reducira obim i sadržaj uvažavane društvenosti i individualnosti pojedinca. Ustvari, veće funkcionalno mjesto principa i kriterija strukturiranja građanskog autoriteta ostavlja manji prostor principima i kriterijima determiniranja društvenosti i individualiteta pojedinca, i *vice versa*. „... zavisnost od jednog iracionalnog stanja društva ... danas nazadno odricanje od slobode, priznanje slijepe moći slučaja, jedan odavno diskreditovan autoritet. ... na mjesto samovolje nije stupila sloboda, nego slijepi ekonomski mehanizam, anonimni bog koji ljude porobljava i na koga se oni pozivaju, koji, *ako nemaju vlast nad njim ipak imaju korist od njega*“.⁶ (kurziv Š.B.)

Razvijani kontekst historijske strukture građanskih odnosa u konkretnoj građanskoj klimi odgovarajućim formiranjem i definiranjem građanskih implikacija utvrđuje dominantne odrednice referirane na objekt autoriteta. Dominantna obilježja postavljena i održavana

⁶ M. Horkheimer, *Gesammelte Schriften, Band 3.*, Fischer Taschenbuch Verlag, Ffm, 1988., 372.

karakterom građanskog potencijala uključuju intenzitet projiciranja ostvarene funkcionalizacije građanskih težnji, programiraju i stvaraju dinamička stanja i odnose tih težnji, a postignuti fakticitet nadređivanja se prihvaćeno prenosi u svojstvima odgovarajućih nivoa integrirane općenitosti, odnosno istaknuto determinira i samo ispoljavanje individualnosti pojedinca. Ova uticanja fokusirana na snagu uspostavljanog pritiska strukturiraju način osiguravanja fenomena neprikosновенosti! S druge strane formirana neprikosновенost afirmira i razvija odgovarajuću ideologiju, potrebni oblik i intenzitet dogmatiziranjatakoder, a s ciljem upotpunjeno omogućavanog ostvarivanja podrške; karakteristično postizani i unapređivani oblik vladavine rastom građanskih kvantifikacijskih obilježja stanovito slijedi građansku zakonitost, čemu se odlučujuće prilagođava fakticitet i konstitucija objekta građanskog autoriteta.

Građanskoj općenitosti i građanskom postavljanju vrijednosti daju prostor građanska tematiziranja i razmatranja! Ona funkcionalno doprinose građanskoj satisfakciji i posreduju u podršci artikulacije ideološkog organiziranja, u aspektima i procesima negacije. Legitimitet iracionalnosti građanski strukturirana i intenzivirana protivrjeđa vodi interesom i motivom nadređivanja i dominacije, a adekvatnim metodama i mjerilima negiranja i radikalizma može razvijati pobude i djelatnosti isključivosti do postizanja same eksterminacije i iznalaženja njenog opravdanja. Kao što postignuta funkcionalizacija građanskih interesa odlučno slijedi uslove građanske svrsishodnosti, odgovarajuća upotreba iracionalnosti može da odsutnom moći različitost stigmatizirano tretira za nedopustivu, a određenja drugačijeg da fiksira kao neoprostivo suprotstavljanje. - Pretenzija sadržane građanske neprikosновенosti oblikuje i održava ovim izražene odnose unutar čega se stvara i strukturira koncept građanskog autoriteta omogućavan potrebom i funkcijom izgrađivanja građanskih stanja i prilika.

Antropološko-aksiološki koncept postavlja fenomen autoriteta u odgovarajuće važeći društveni vrijednosni sistem na pretpostavkama priznanja individualnosti pojedinca. On prevashodno identificira agense nepatvorenog odnosa autoriteta, afirmira i objektivira etičke vrijednosti povjerenja, ugleda, društveno relevantnih spoznaja, uz respekt

vrijednosnih principa životne kulture i volitivnih procesa određenih karakterom uzvišenih običaja. Ovi principi su nezaobilazni za samoafirmiranje odnosa neposrednog priznanja i za izgradnju subjektiviteta sudionika u tom činu. „Odnos autoriteta, ... , za duševno držanje objekta autoriteta upotrebljava dva suštinska momenta: određenu mjeru slobode (slobodnu dobru volju: priznanje i afirmaciju nosioca autoriteta koje ne zasniva gola prisila) i s druge strane podvrgavanje, vezivanje vlastite volje (štoviše vlastitog mišljenja, vlastitog razuma) na autoritativnu volju drugoga.“⁷

Kao što je u teoriji utvrđeno i dosljedno pokazano da građanska općenitost koja gradi i izražava odnos autoriteta određeno historijski evoluirala, preciziranja radi, ima manifestacije dominantnim smjernicama izgradnje i strukturiranja političkih odnosa, aspekt „gole prisile“ ima veliki udio u usmjeravanju samih sadržaja ovih građanskih smjernica. Društvena individualnost kompatibilna je sa zasnivanjem objekta autoriteta na principima objektivno provjerenih i valjanih znanja i postojano respektabilnih spoznaja i ona sa svoje strane uslovljava nepatvoreni ugled i subjektivitet stvarane ličnosti pojedinca. Perspektiva ovog „duševnog držanja objekta autoriteta“ postavlja i apostrofira izvorne vrijednosti autoriteta, nasuprot onih prožetih interesom građanske zavisnosti i karakteriziranih građanskom svrsishodnošću. Sudionici autoriteta izgrađivanog na vrijednostima svojstvenim nepatvorenom subjektiviranju prilagođavaju djelovanje primarno osobnoj odgovornosti, za razliku od autoritarne, sadomazohističke volje i karaktera gdje je u prosuđivanju, ponašanju i djelovanju uključena vrijednosna mjera „obožavanja jačeg“ (E. Fromm), a sam građanski mentalitet je zaokupljen misterijama dogmatiziranja građanskog interesa. Ovim putem se izražava građanska recepcija prisile i omogućavaju izražavani kriteriji građanske strukture autoriteta. Dimenziju manifestovanja prisile i posredovanja implikacija koje sudjeluju u omogućavanju autoriteta u historijskoj zbilji i konkretno razvijanoj dinamici referiranoj u međuljudskim odnosima minuciozno i dosljedno je istražio i analizirao Hegel u *Fenomenologiji*

⁷ H. Marcuse, *Schriften Band 3.*, Aufsätze aus der Zeitschrift für Sozialforschung 1934-1941., Erste Auflage 1979, Suhrkamp Verlag, Ffm, 1979, 85.

duha. Istraživanjem fenomena podređivanja Hegel je pokazao put i način kojim se objekt građanskog autoriteta etablira, koje su konsekvence postavljanja, održavanja i razrješavanja prisile. S tim u vezi Hegel će u predavanjima iz Filozofije povijesti istaći da je autoritet mnogo značajniji nego što su ljudi skloni da vjeruju.⁸ Činjenica kojoj su pouzdanje učvrstila filozofska istraživanja klasične njemačke filozofije, konkretizirani doprinos materijalne sociologije Frankfurtskog kruga u dvadesetom stoljeću, relevantno potvrđuju i na svjetlo dana iznose da prisila ne može određivati nepatvorenu prirodu fenomena autoriteta. Kao što je implicite isticano, valja razlikovati autoritet proistekao ili uključen u napredak i omogućavanje građanske perspektive od autoriteta izgrađivanog na respektu znanja i uvjerenja o svojstvima iznimne društvene prirode pojedinca, vrijednosti i svojstava baziranih na individualitetu, pozitivnim osobinama karaktera, ličnim sposobnostima i kompetencijama, tim osnovom postignutog digniteta. U sagledavanju objekta autoriteta, dakle, valja diferencirati izražavanje odnosa neposrednosti i sudionike koji taj odnos ne posreduju ni na koji način nekim od oblika formatiranja ultimatum, od odrednica razvijenih klimom građanske isključivosti, a koju bitno strukturira, personificira i izražava građanska neprikosnovenost. „Istinsko protivrjeđe građanskog pojma autoriteta leži u njegovom rastavljanju od egoističkog interesa i iskorištavanja. ... Naredba izvana samo je izraz vlastitog interesa, pošto je ona istodobno izraz općenitosti. U disciplini i poslušnosti onih koji se za ovo stanje bore ocrta se već ideja jednog drugog autoriteta. Gola činjenica bezuslovnog podređivanja ne daje nikakav kriterijum za strukturu jednog odnosa autoriteta.“⁹ Period početnog izgrađivanja građanskog društva, novi vijek, afirmirao je težnje i teorijska uopćavanja koja su analizi rano-liberalnih građanskih tokova dala pouzdan legitimitet i identificirala pravac i način strukturiranja građanskih odnosa. Podsjetimo tek na R. Descartesa, G.W.Leibniza, B. de Spinozu, J. Locka, D. Humea, T. Hobbesa, J-J. Rousseau, etc., a koji su na sebi svojstven i specifičan način, pojedinačno, u teoriji, filozofiji, analitičkom razmatranju građanski proisteklog razvoja i konstituiranja odnosa, te

⁸ konsult. M. Horkheimer, *Ibid.*, 358.

⁹ *Ibid.*, 386-387.

povrh svega sagledavanju skolastičkih naučavanja, pružili odsutne kritičke uvide i saznanja neophodna u prevladavanju tutorstva srednjevjekovnog dogmatsko-duhovnog pragmatizma. Tim opservacijama i nalazima usmjeravao se novi koncept valorizacije znanja i saznanja, opredmećivan provenijencijom karakterističnom za uzor i prilike fundamentalnih i humanističkih ispitivanja.

Razvoj zrelijeg liberalizma građanskog društva mogao je afirmirati osnovu putem koje jemanji prostor ostavljen dogmatskim spekulacijama i egzegezi građansko-ekstatičnog alteriranja o strukturi i kompleksnosti ostvarivanja odnosa građanske tendencije! Legitimitet historijskog razvoja liberalizma građanskog društva svjedoči o karakterističnom dinamizmu strukturiranja i intenziviranja odgovarajućih protivrječnosti. Građanski teorijski aspekti podržavaju ideološku i institucionalnu infrastrukturu ovog dinamizma, a stvarana rješenja su u funkciji konkretno razvijane građanske konjunktura. Referentnim političkim organiziranjem i težnjama građanski proces generira odnose koji proističu kako iz općenitih uslova sistema prosperiteta tako i iz postojano održanih tradicija pojedinačne građanske strukture u projiciranom razvoju njenog karaktera i statusa. Građanska zakonitost postoji unutar relevantnih stadija građanskog razvoja, a putem građanski dominantnih principa ostvaruje se uticanje, funkcionaliziraju odnosi ovog razvoja, te u građanskoj općenitosti uspostavlja značaj pojedinih građanskih područja. Građanski dinamizam svojom strukturom i organizacijom, determiniranim antagonizmima i sadržajem ostvarivane iracionalnosti postavlja određenja za moguće artifičijelno omogućavanje i usmjeravanje građanske prisile. Odgovarajuće dominantni akter građanske svrsihodnosti također pruža nove mogućnosti građanskim protivrječnostima, unapređujući funkcije samog objekta građanskog autoriteta.- Post-liberalnim poretom ostvarivane centripetalne težnje osnažuju jedinstvo sistema građanske funkcionalizacije i omogućuju veći stupanj primjene i obima uticanja produkcije tzv. „anonimnog potencijala“.

Prvobitno uređivanje građanskih odnosa strukturirano je različitom osnovom, postavljalo je prilagodljiva rješenja i zahtjeve funkcionalizacije. Zbivanja inicirana Francuskom buržoaskom

revolucijom, proširivana donošenjem Napoleonovog Code civila i njegovim osvajanjima utemeljila su novi tip građanske regulacije svjetsko-historijskih političkih i ekonomskih odnosa i tokova. Filozofsko-duhovna artikulacija tih odnosa dobila je izraz u njemačkoj klasičnoj filozofiji i, posebno, u Hegelovoj filozofiji.

Dakle, građanski fenomen, odnos i objekt autoriteta funkcijom je uspostavljen na povezanosti strukture razvoja građanskih odnosa i putem njih dobiva sadržajne izgled! Razumljivo, ti sadržajni oblici, pored drugog, su određeni dominantnim implikacijama generirano izgrađivane građanske kulture i tradicije. Zajedno sa ključnim determinantama sistema građanskog društva tradicijom usmjeravani uticaji etničkog i historijskog legitimiteta odgovarajućih narodnih i nacionalnih struktura funkcionalno obrazuju jedinstveno izražavani identitet građanskog autoriteta. „Otuda stav prema autoritetu u novije doba ne dokazuje se tako jednostavnim kako se hoće predstaviti po jasnim i određenim načinima izražavanja nekih mislilaca. ... Ova složena struktura autoriteta imala je svoj procvat u liberalizmu. ... Štoviše sam novi odnos autoriteta, koji danas stoji na prednjem mjestu mišljenja i osjećanja, je moguć samo zato što onaj drugi više svakodnevni i ujedno dublji nije još svoju moć izgubio, moć koja se opet dakako od njega podržava.“¹⁰ Upravo građanski objekt autoriteta nameće supremaciju i postavlja provođenje dominantnih zahtjeva. U tom pogledu sam objekt autoriteta ne može se pojmiti i dosljedno ostvariti „bez onog drugog“. Onaj drugi je u prilici da prihvata autoritativne poticaje, redovno podržavane uticanjem stvaranja dobre volje, a ta ostvarenja mogu da se razviju u odgovarajući tip diktatorske vlasti. – Kada je riječ o prisili građanskog autoriteta valja prihvatiti njegovu isključivost kao personifikaciju građanskog preimućstva i to preimućstvo ga afirmira i određuje. Građanski odnos autoriteta, dakle, funkcionaliziraju principi i kriteriji presije nadređivanja, a presijom ostvarivana podrška direktno se oslanja na postavljanje anonimne imperativne moći. Kako se vidi, fenomen građanskog autoriteta se razvojno-građanski strukturirao mijenjanjem sadržaja određujućih značenja i karaktera, te postizao odgovarajuću građansku

¹⁰ *Ibid*, 379/380.

ulogu unutar diferenciranih i unapređivanih funkcija. Također, ključnu podršku zahtjevima i funkciji građanske izgradnje odnosa imao je emitiran autoritativan stav nosioca autoriteta. „Vlastodršci su prestali djelovati kao predstavnici jednog svjetovnog i uzvišenog autoriteta i postali su zato funkcije vlastite zakonitosti njihove imovine“.¹¹ Promjene, s tim u vezi, ostvarivane nadređenom građanskom zakonitosti određeno su snažile građanski potencijal i implikaciju nezaobilazne iracionalnosti. Zajedno sa legitimitetom stvaranja i omogućavanja građanskog procesa uz aspekte racionalnosti i građanske iracionalnosti izgrađivanim agensom autoriteta modeliran je kompleks karakterističnih psihičkih procesa individuum. E. Fromm tim kontekstom govori o ambivalentnosti inherentnoj građanskom autoritetu, a ona je svakako izraz karakterističnih aspekata stvaranih građanskom osnovom, bilo da se radi o neizvjesnosti, mržnji, preziru, strahu, sudjelovanju u moći, „kompenzaciji, odnosno nadopuni“ ekstremnih efekata i emotivnih stanja, koja se manifestiranjem odobravanja izvitopereno podržavaju održavanom prirodom građanske prisile, te, obrazujući formu ambivalentnosti, potvrđuju.¹²

Vrijednosna mjerila sačinjena građanskom strukturom autoriteta konkretno su producirana sadržajnim uslovima dinamike građanskih odnosa. Institucija građanskog nadređivanja podloga je utvrđivanju i formiranju kontura i sadržaja inter-personalnih odnosa bitnih za ostvarivanje potrebne prirode i karaktera objekta autoriteta. U savremenim uslovima, postavljajući značaj anonimnosti i fokusirajući se na aspekte dominantne građanske zakonitosti, Horkheimer je legitimaciju eksponiranog izražavanja i ustanovljena svojstva građanskog autoriteta označio maskiranim autoritetom.¹³ - Ne treba posebno isticati da ovom prilagođena i strukturirana vrijednosna mjerila manifestuju i profiliraju odnos građanskog autoriteta, te odgovarajuće oblikuju i političko-ideološki sačinjavaju performanse fiksirane u kulturi. **Formulacija Wilhelma Diltheya govori da se iz promjenljivih aspekata obrazuje**

¹¹ M.Horkheimer, *Gesammelte Schriften Band 3.*, Fischer Taschenbuch Verlag, Ffm, 1988., 372.

¹² Konsul. E. Fromm, *Autoritet i porodica*, izdavači „Naprijed“ ITRO Zagreb, „Nolit“ IRO Beograd, „August Cesarec“ IITRO Zagreb, 1984. 76-96.

¹³ Konsult. M. Horkheimer, *Ibid*, 378.

složena cjelina, a njen dominantan pravac zadržava slobodan razvitak. Ostvarenja identificirano referirana u kulturi afirmiraju kriterije i attribute važne u determiniranju odgovarajućih građanskih i društveno-historijskih pojava i instanci i tim načinom određuju njihovo mjerodavno mjesto unutar zbiljskog građanskog historijskog legitimiteta. Ovaj smisao bez razlike podjednako je relevantan ako se radi o ustanovama, bitno izgrađivanim društvenim i političkim odnosima, vremenskoj periodizaciji, ili projekciji osnaživanom određenom afirmacijom tradicija kolektiviteta, potvrđivanim prilagođavanjem prihvaćanog ohrabrivanja ličnosti pojedinca i sl.

Korpus građanskih i društvenih aspekata autoriteta uključuje političke, ekonomske, ideološke, psihološke, historijske i najšire dimenzije kulture i autoritet kako zadovoljava tako i odgovarajuće usmjerava, stvara i objektivira potrebe građanskih sudionika putem psihičkih mehanizama i procesa, građanskih ideoloških i političkih struktura, kulturnih određenja i tradicija. S druge strane producirane građanske protivrječnosti, stvarani i poticani antagonizmi građanske klime strukturiraju i omogućavaju uslove prijemčivosti za prihvaćanje odgovarajućih obilježja i funkcija autoriteta. S obzirom da su ti uslovi izgrađeni, ali i određuju svrsishodnu potrebu pristupanja tradiciji, iz toga pravac proisteklog kulturno- ideološkog obrasca etablira koncept građanske perspektive i adekvatno pruža mjere vrijednosnim premisama stvaranje i ustanovljenje građanskog odnosa autoriteta. Stvarana i omogućavana iracionalnost i građanski antagonizmi u uslovima odgovarajuće relevantnog podsticanja, odnosno ograničavanja građanskih procesa i odnosa, korespondiraju sa područjem autoriteta kulta, simulacije, fikcija, dominantnog arbitriranja. Tu se svakako radi o osnovama koje potiču predrasude i stereotipe, razvijaju prostor za djelatnost, sadržaj izražavanja, afirmiranje svojstava argumenta snage, a taj put osnova, izgrađuje i osigurava uslove nastanku i utemeljenju vladavine političke i ideološke autoritarnosti. – Odgovarajućim građanskim stadijem omogućena i stvorena potreba autoritativnog odnosa najdosljednije opredmećuje karakter tipične funkcionalizacije građanskog autoriteta, a odgovarajuće prilagođavana i produbljivana ideološka i politička organizacija podržava izgradnju autoritarne države. „Da

racionalnost vladavine već je iščezavanjem obuhvaćena ako autoritarna država preuzima društvo ...¹⁴

Građanski autoritet artikulirani „dominantni pravac“ kulture i tradicije determinira autoritativnom formom i odgovarajuće ga uključuje u građanski perspektivizam. Implikacija spremnosti na potčinjavanje afirmiranjem njegovih građanskih funkcija redukuje otvorenost slobodnog uvida i zauzimanjem za funkcionalnost građanskih procesa i odnosa karakter građanskog autoriteta inherentan je građanskoj nomologiji. Polazeći od činjenice da građanski autoritet određeno podrazumijeva vrijednosti proistekle sa formiranjem moći on se samospoznajno prilagođava i permisivno veže za „ekvilibraciju“ sudbine; tim putem on je u funkciji opredmećivanja građanski potrebnih svrha i interesa i potvrđuje se razvijanjem kulturne, ekonomske, političke, historijske i općenito građanske dinamike.

ZAKLJUČNA OBJEKTIVIRANJA

U bitnom smislu odražavajući i omogućavajući interese građanskih odnosa građanski autoritet se prilagođava i odgovarajuće doprinosi izgradnji kulturno-historijske i političke klime. Sudjelujući u funkcionalizaciji tih interesa on determinira inter-personalne i inter-institucionalne odnose i svojim određenjima daje im mjeru artikulacije kulturnih obrazaca i tradicijom preuzimanih vrijednosti. Građanski autoritet, dakle, priznaje, a i konkretizirano inkorporira, najučinkovitije stvarane i izražavane građanske vrijednosti. Oslonjen prevashodno na manifestaciju interesa, on slijedi odnos zavisnosti, ali i objektivitet hijerarhijskog strukturiranja i ostaje, kako M. Horkheimer utvrđuje, sastavni dio historijskog građanskog postojanja i razvoja. Tim pravcem analitičko sagledavanje građanskog historijskog razvoja sugerira da implicirani objekt građanskog autoriteta se uključuje u podršku područja dominantnih uticaja, tradicijom prenošenu artikulaciju obrazaca kulturnih događanja i u interese proistekle iz zavisnosti omogućavanog i formiranog procesa građanske svrsishodnosti.

¹⁴ M. Horkheimer, *Gesammelte Schriften Band 5.*, Fischer Taschenbuch Verlag, Ffm, Juni 1987, 304.

Građansko determiniranje autoriteta upućuje da upravo svrsishodnost građanskog procesa daje podršku sistemu hijerarhije nadređivanja i, s tim u vezi, funkcijama ostvarivanim konsolidacijom implikacije iracionalnosti. Ono što je u odnosu uzajamnog uslovljavanja i omogućavanja kulturom artikuliranih vrijednosti i građanskih interesa evidentno je činjenica da intenziviran građanski dinamizam uspostavlja odrednice građanskog odnosa autoriteta, a ovaj autoritet tom misijom postaje uključen u funkcionalnost građanskih procesa i funkcionalizira građansku tendenciju. Građanski autoritet dobiva attribute producirane građanskom perspektivom i oni principijelno standardiziraju poredak građanskog sistema, odgovarajuće afirmirajući i doprinosom utičući na izgradnju njegovih odnosa. Konstituiranje građanskog autoriteta na taj način unosi koncepte strukturirane stvaranim područjem satisfakcije kulturne identifikacije i resignira pretenzije građanske interesne moći i funkcionaliziranja. Zreli stadij liberalizma građanskog društva, u tom pogledu, čini prekretnicu, a motivi i determinante autoriteta apsorbiraju svojstva strukture građanskih odnosa u pitanju. U zreлом liberalizmu formirane i proistekle odrednice građanskih odnosa, karakterizirane prosperitetom ili zastojem, povratnim kursom omogućuju konstituciju građanskog autoriteta i dobivaju potrebnu mjeru raspoloživosti, upravljane sklonosti da se prilagođavanjem građanski upotrijebe i funkcionaliziraju. Građanski objekt autoriteta vezuje se za oblike i mogućnosti razvijanih građanskih stadija i artikulacijom sjedinjeno konkretizira građanske političke, ideološke, ekonomske odnose; on kulturnim obrascima dodaje razvijeno postignute i izražene građansko-historijske činjenice, koji stečenom pokretljivošću zadobivaju veću ili poboljšanu (građansku) funkcionalnost. - U post-liberalizmu građanskog društva dosljednije strukturirana građanska svrsishodnost prilagođavanjem odnosa građanskog autoriteta cjelovitije projicira i ostvaruje subordinaciju. Također u post-liberalizmu dominantna građanska struktura mehanizmima autoritativne agenture primarno omogućuje dispozicije ekonomske zavisnosti i pozicijom ostvarenih mogućnosti projicirano upravlja građansko-globalnim nadređivanjem, koje je u funkciji reguliranja organizacije općenitosti. Ova obilježja afirmiraju građanski kontinuitet, a odgovarajuće produciranim

građanskim uslovima potiču ili zaprečavaju građansko ostvarivanje interesa. Na toj podlozi građanski autoritet može da doprinosi funkcijama aktualiziranog unapređenja negiranja, da se ostvari u poretku građanske autoritarnosti, a autoritarni politički sistemi razvijanim preobražajem političke organizacije mogu odrediti i uspostaviti režim i funkcije totalitarizma. – Odnos autoriteta, kako ga je liberalnim periodom istraživao Herbert Marcuse, ne uključuje apsolutiziranu prisilu; građanski autoritet postavljenim uslovima determiniranja stadija zrelog liberalizma građanskog društva produkcijom i upotrebom autoritativne volje ima mogućnost da se autoritarno, odnosno totalitaristički potvrđuje. U skladu sa takvim karakterom i kursom političke i ideološke organizacije principima apsolutizma građanski autoritet afirmira dirigovanje i usmjerava način odgovarajuće kontrole i pritiska. Ukoliko prisila u sistemu odnosa građanskog karaktera sudjeluje apsolutizirano ona neumitno alterirano objektivira i simulira autoritet iz dva razloga. Aspekt slobode volje neophodan, primaran za odlučivanje, procjenu i vrednovanje obilježja i određenja što omogućuju prirodu i satisfakciju nepatvorenog uspostavljanja autoriteta u ovom smislu je izostao. S druge strane u odnosu autoriteta priznanje postizano neophodnim „vezivanjem na autoritativnu volju“ je ispušteno, zadobiva vještački, ako ne i karakter fikcije. Ovim putem implikacija uvažavanja, za autoritet bitno iznuđena i nametnuta, nesvrhovito stvara vjerodostojnost, tj. na takav način ne udovoljava zahtjevima faktičke respektabilnosti bitne za nepatvoreno uspostavljanje i konstituiranje autoriteta. - U kontekstu zrelog liberalizma građanskog društva i globalizacije građanski autoritet je uključen u funkcionalizaciju dominantno formiranih interesa, osigurava moći intenzivirane građanske svrsishodnosti i ekonomske zavisnosti uvijek u prožimanju sa omogućavanom implikacijom iracionalnosti. Iz tih razloga stupanj apsolutizacije građanske svrsishodnosti pretpostavljen je mogućnostima usmjeravane, producirane i primjenjivane iracionalnosti, a građanski autoritet izgrađenim mehanizmima te mogućnosti posreduje.

DIE STELLE UND DIE BESTIMMTHEITEN DES AUTORITÄTSPHÄNOMENS IN DER BÜRGERLICHEN ENTWICKLUNG

ZUSAMMENFASSUNG

Die bürgerliche Autorität wird von der bürgerlichen Produktion und der bürgerlichen Konstituierung der politischen, kulturellen, ideologischen und wirtschaftlichen Verhältnisse bestimmt. Die einzelnen Stadien der bürgerlichen Entwicklung bestimmen durch eine dynamische Intensivierung den Objekt, bzw. das Verhältnis der Autorität. Der bürgerliche Dynamismus ist durch rationale Maßstäbe auch angeregt, jedoch seine konkrete Verwirklichung erlangt die Instanzen der Irrationalität. Die durch eine höhere Stufe ermöglichte bürgerliche Zweckmäßigkeit stärkt die Rolle und die Produktion der bürgerlichen Irrationalität, und bei der Bestimmung des bürgerlichen Perspektivismus werden deren Funktionen intensiviert. Diese Aspekte und die relevant eingestimmten bürgerlichen Parameter strukturieren direkt das Phänomen der bürgerlichen Autorität und es ist dominant ein Produkt der Bestimmtheit und Ermöglichung dieser Tendenzen.

Die bürgerliche Autorität hat, insbesondere,entsprechenden Zwangsaspekt, welcher durch die Wiederherstellung des Schwerpunktojektes der Autorität errichtet wird! Historische Analyse des Autoritätphänomens zeigt uns, daß das Behandeln des autoritativen Willens modifiziert worden ist und daß das Verhältnis, welches sich im Objekt der Autorität ausgedrückt und wiederhergestellt hat, gerade durch die mit dem autoritativen Wille ausgeübten Einflüssen bestimmt wurde.

Das bürgerliche Verhältnis der Autorität ist nach Charakter der Ausarbeitung und der Gestaltung des autoritativen Willens spezifisch! Dieser Wille drückt sublimiert ein funktionalisiertes Verhältnis der bürgerlichen Zweckmäßigkeit konkret aus, und wird im Rahmen der durch die bürgerliche Entwicklung festgelegten Beeinflussung hergestellt und durch die Kontinuität bestimmt, welche nach Charakter des verwirklichten Fortschrittes von den entschlossenen bürgerlichen Prinzipien und Maßstäben in einer integrierend erreichten Legitimation

der fortgeschrittenen materiellen und geistlich-ideellen bürgerlichen Grundlage aufrechterhalten wird. Aus diesem Grund wird auch das Verhältnis der bürgerlichen Autorität durch die Aufforderungen der prominenten bürgerlichen Perspektive strukturiert, und diese werden durch die produzierten Eigenschaften, Manifestierungsformen und Funktionen der implizierten Irrationalität wesentlich bestimmt. Das Verhältnis der bürgerlichen Autorität wird grundsätzlich durch die Determinanten objektiviert, gekennzeichnet nach Stadium der konkreten Entwicklung und der sog. Prosperität der bürgerlichen Nomenklatur, besätigt und sichergestellt durch Nachfolgen des erreichten Vorgehens, durch bürgerliche Gesetzmäßigkeit und unantastbare bürgerliche Zweckmäßigkeit.

Hauptworte: Autorität, bürgerliche Autorität, Verhältnis und Objekt der Autorität, autoritativer Wille, Anerkennung, bürgerlicher Charakter, bürgerliche Zweckmäßigkeit, Implikation der Irrationalität bürgerliche Prosperität

PREGLEDNI NAUČNI RADOVI

REVIEW SCIENTIFIC PAPERS

